

מעדותה של חוה גולדשטיין על תנאי המחיה בגטו טרזינשטט

גולדשטיין חוה (לבית האן) ילידת פראג (Prague), צ'כיה, 1921. לאחר שסיימה העדה את לימודיה בכתה יא', היא יצאה להכשרה חקלאית של "החלוץ". לאחר מכן חזרה לפראג ועבדה בהתנדבות בקהילה היהודית. ביולי 1943 היא נשלחה לגטו-מחנה טרזינשטט ועבדה כמטפלת באחד ממעונות הילדים שהוקמו שם. כשנשלחו רוב היהודים והילדים לאושוויץ-בירקנאו, עבדה בתפירת מדים ובכך הצילה את חייה. העדה שוחררה במאי 1945 על ידי הצבא הרוסי, ובשנת 1946 עלתה לארץ ישראל לקיבוץ "העוגן".

אני הייתי צעירה, הייתי בת 22-23. שם הכל היו נשים הרבה יותר מבוגרות ממני, שעבדו שם. ואני, מתוך כך שהייתי רגילה בתור מדריכה בתנועת נוער, שאני לא צריכה לחכות שמישהו יעשה לי משהו, טוב שאני אעשה לבד. והיה לי מאד לטובה, אני לא הייתי בכלל מפונקת. אני הייתי מסוגלת לאכול את הכל מה שהיה. למשל, בתוך הצריף הזה היה מאד קר. היו שם תנורי ברזל קטנים, אבל מישהו היה צריך לטפל בהם, מישהו היה צריך להוציא את האפר ולהדליק את האש. אני התנדבתי, ניקיתי את התנורים. היו שם איזה שרותים גם כן, שזה היה אחרי שימוש והיה איום ונורא, אז גם בתוך... היו שם גם בתי שימוש רגילים בגטו, אבל מרוב שימוש, כי על בית שימוש אחד היו עשרות אנשים, זה היה נראה איום ונורא, זה היה סתום וכו'. אז היתה שם תמיד-, שמירה ונקיון. אז אני תמיד הלכתי לנקות את בתי השימוש, את התנור. וזה הקנה לי אהדה של הציבור וזכויות. פעם הגיע ברכבת משלוח של תפוחי אדמה. אז לקחו אותנו שנעמיס את זה לקרונות. אז דרך אגב הרי תמיד נפל איזה תפוח אדמה לאיזה שקית או לכיס. אז יום יום הבאתי תפוח אדמה. היה לי כבר שק כזה גדול. ויום יום הבאתי 4 תפוחי אדמה לעבודה, שמתני אותם יפה על גחלים בתוך התנור. בצהרים היו לי 4 תפוחי אדמה אפויים. טוב מאד.

אפשר היה גם לקבל חבילות, אבל לא היה לי ממי לקבל חבילה. אז עשיתי עסקה עם מישהו, שאני אתן לו את הזכות לקבל חבילה והוא אחר כך יתן לי משהו. אז היו דברים כאלה. ש. לא סבלת מרעב שם?

ת. הייתי רעבה, אי אפשר להגיד שלא הייתי רעבה. אבל אי אפשר להגיד שממש הייתי במצב כזה של שגעון. תמיד היה שם. זה מה שהצטרכנו לקבל, קיבלנו. ארוחת צהרים 4 תפוחי אדמה בקליפה עם איזו כף של רוטב או משהו כזה, ושליש של לחם לכמה ימים, וחתיכונת כמו אצבע מרגרינה ל 10 יום או משהו. מזה אנחנו עשינו הילדים עוגה. עוגת לחם. לחם וקצת מרגרינה עם סוכר, שכבות שכבות, זה היה להם לשבת. אבל אפשר להגיד שאני הייתי במצב גופני טוב. אמנם היו לי כל מיני מחלות. אה, דיפטריה, עכשיו נזכרתי איזו מחלה

קיבלתי. והיו כל מיני מחלות זיהומיות. היו צריכים להוריד לי ציפורן מהאצבע. והיו לי בעיות כבר עם גב ופרקים.

אז ככה עבר חורף 1944-1945. התחילו להגיע המון רכבות מכל הארצות שהצבא התקדם. הם לא רצו שישחררו את העצירים. הם הובילו אותם בחזרה ברכבות המוות. אז הגיעו לטרזינשטט קרונות שהיו שם חצי מתים וחצי חיים, מכל מיני לאומים. דיברו צרפתית ויוונית. ואנחנו עזרנו קצת לטפל בהם.

היתה שם גם קבוצה קטנה של יהודים מדנמרק. היהודים מדנמרק ניצלו כולם על ידי זה שהאוכלוסיה המקומית העבירה אותם דרך הים לשבדיה. איזה גרמני דווקא הדליף את זה, שמתכוונים לגרש את היהודים הדנים, והאוכלוסיה, עם כל מיני סירות דייגים, העבירו את היהודים לשבדיה. אבל היו כמה עשרות שפשוט היו רחוקים או שלא יכלו להגיע, הם הועברו כפרומיננטים לטרזינשטט. בכלל לכל מיני פרומיננטים מהולנד ומגרמניה שילמו הרבה כסף, שהם יוכלו להיות בעיר היהודית טרזינשטט. הם באמת היו שם פרומיננטים. עבדתי עם אחד כזה שהיה חייט, והם היו מקבלים חבילות מזון מטעם המלך, מטעם הממשלה הדנית, עם דברים נהדרים. לפעמים הוא נתן לי איזה סנדויץ לאכול, לחם עם גבינה צהובה ועם חמאה. הם היו מחוזרים ביותר שם.

כמה שבועות לפני סוף המלחמה הגיעו 4 אוטובוסים של הצלב האדום ולקחו אותם הביתה, את הדנים. אנחנו עמדנו שם וראינו איך שהם מקבלים סיגריות ושוקולד ומעמיסים אותם לאוטובוסים כסופים כאלה יפים. אני תמיד אמרתי שמגיעה איזה הערכה לעם הדני. היו להם שם לא הרבה יהודים אבל הם עשו משהו בשבילם.

ש. את לאורך כל התקופה עבדת במתפרה?

ת. כן. ואחר כך, בסוף, הרי אומרים שהיו לגרמנים כוונות להשמדה טוטלית, אבל זה לא יצא לפועל. הם אחר כך פחדו ורצו לקנות את עולמם ואת עתידם ומסרו את הגטו לצלב האדום, כמה שבועות לפני הסוף. זאת אומרת שבסוף הגטו כבר היה תחת חסותו של הצלב האדום, והגרמנים התחילו להסתלק ולברוח. היו שם עוד יריות. אני יודעת שאבא של חברה שלי מקיבוץ שמרת נהרג באותו יום שהגרמנים הסתלקו ורצו עוד לפגוע במישהו.

התחלתי להגיד, שהתחילו להגיע לשם המון רכבות עם אסירים מכל מיני מחנות אחרים. הגיעו לשם גם אנשים שיצאו מטרזין, ואז הם סיפרו לנו. רק אז בעצם הבנו את היקף האסון, כי אנחנו בכלל לא ידענו כלום. לא ידענו על אושוויץ בטרזינשטט, לא ידענו שום דבר מה קורה ואיפה קורה עד שהתחילו לבוא אלה בחזרה.

מקור: ארכיון יד ושם 9809/0.3

